Год II. | Нядзеля 1 студня 1922 г. | № 1 .(9)

Хто за лепшую будучыну Беларусі, хто за лепшую долю сялянскага люду—галасуйце у Віленскі Сойм!

РАНІЦА

штодзенная, грамадзкая, палітычная і літэратурная газэта

АДРЕС РЕДАКЦЫІ і КАНТОРЫ
Вільня, Вострабрамская № 4, „Hotel Szlachecki" пак. № 2.
Рэдакцыя адчынена што дня, апрача сьвят, ад 11 да 1 і ад 5 да 7 гадз.

Цана нумару 20 марак.
Падпіска на 1 мес. . . 400 марак.
З перасылкай 1 „ . . 500 „
За граніцай ў два разы даражэй.

ЦАНА АБВЕСТАК:
За адзін радок звычайнага друку на 1 стр.—60 м.
ў тэксьце . . . . 75 м.
за тэкстам . . . . 40 м.
Для шукаючых працы на 10 прац. таней.

Беларусы! Усе на выбары, як адзін! Усе на абарону Бацькаўшчыны!

Рэдакцыя газэты „**Раніца**" вітае сваіх чытачоў з Новым Годам, і жадае ім найлепшага жыцьця і шчасьлівай долі!

Рэдакцыя газэты просіць п. падпісчыкаў высылаць у пару грошы за газэту. Калі грошы ня будуць адтрымывацца, то высылка газэты будзе затрымана.

Кантора газэты „**Раніца**" паведамляе, што магазынам выпісываючым газэту дзеля прадажы, кантора будзе рабіць 30 проц. уступкі.

БЕЛАРУСЫ!

Вашыя выбарчыя сьпіскі, за якія усе мусіце галасаваць як адзін.

Па Ашмянскаму вокругу сьпісак № 6.

1. Аляксюк Павал.
2. Тарчэўскі Янка.
3. Карэнда Міхал.
4. Буткевіч Пётра.
5. Камароўскі Фэлікс.
6. Стрыга Аляксандар.
7. Субач Францык.
8. Ганусевіч Ігнат.
9. Родзька Андрэй.
10. Чыжэўская Мар'я.
11. Барчоўскі Язэп.
12. Семян Сьцяпан.

Па Камайскаму вокругу.

1. Шышкоў Васіль.
2. Бэкіш Янка.
3. Міхайлаў Фядот.
4. Цьвілэнь Марцін.
5. Барсукоў Васіль.

Выбарчы Камісар
Адам Курыловіч.

Беларуская Прадвыбарная Акцыя.

Беларускі Выбарчы апарат ўжо зусім з'арганізаваны.

Цэнтральны Беларускі Выбарчы Камітэт месьціцца па **вул. Ахвярнай д. 4**; адчыняны увесь дзень.

Усялякія інфармацыі выдаюцца дзяжурным.

Акружныя Беларускія Выбарчыя Камісіі ўжо ад тыдня працуюць у **Ашмянах і Камаях**.

Першая выбарчая літэратура разаслана ў вялікім ліку экзэмпляраў.

Выбарчы Камісар п. **Адам Курыловіч**, аб'ехаў асабіста вокругі Ашмянскі і Камайскі.

Агульны настрой люднасьці прыхільны да выбараў.

Сьцьверджана, што шмат адозваў раскінута ўрадам Ластоўскага і партыяй эс-эраў.

Гэтыя дэмагагічныя звароты да народу ня маюць жадных водгукаў.

Выбарчыя сьпіскі на вокругі Ашмянскі і Камайскі аканчацельна зацьверджаны.

Вільня 1 студня 1922 г.

Яшчэ адзін год кануў ў бездну быцьця...

У гэты момант, калі канчаецца старае, і пачынаецца новае, невядомыя, людзі ахвотна робяць аналіз пражытага, падлічаюць рахункі, сводзяць ітогі...

І вось, калі мы духоўным векам узглянем на прошлы год, дык робіцца сумна, і сэрца сьціскае вялікая жаль:

У гэты крывавы год тысячы нашых лепшых сыноў — злажылі свае голавы ў Савецкай Беларусі, ратуючы сваю горача каханую зямельку ад наездчыкаў, маскоўскіх бандытаў.

Сколькі новых магіл, незарытых трупаў, зверскі забітых, зьмучаных нявінных людзей — матак, айцоў, маленькіх дзяцей!

Нікога і нічога ня шкадавалі маскоўскія-бандыты!..

А сколькі, выбітых з калеі жыцьця, скалечаных, змораных фізычна і духоўна, ідэйных барцоў за лепшую будучыну нашай многапакутнай зямелькі, дажываюць свае апошнія дні ў чужых вуглах, у чужых людзей якія ніколі ня зразу-меюць іх сэрдэчнай таскі і мукі, ня зразумеюць страшнай трагэдыі жыцьця гэтых людзей!

Страшэнны, крывавы, праклятьі год!

Ты разбіў і пахаваў глыбока нашы лепшыя надзеі! Ты адняў ад нас тысячы ідэйных барцоў, за губіў нашых дзяцей!

Мала гэтага, ты. рукамі маскоўскіх людаедаў — камуністаў, зьнішчыў большую палову нашай зямелькі, аграбіў працоўны сялянскі народ, і надзеў на яго кайданы цяжкай бальшавіцкай няволі!

А што зрабілі за цэлы год тыя, што як уцекачы, нашлі прытулак у братоў-палякаў, ці ў іншых народаў?

Што зрабілі для беларускага народу за граніцай беларускія „дзеячы," і тыя, што лічуць сябе „беларускімі ўрадамі? Гдзе плюсы іх дзейнасьці?

Пры гэтых пытаньнях зноў сэрца сьціскае глыбокая жаль...

Што зрабілі? Маглі зрабіць, але не зрабілі! Бо калі, хто першы зачынаў рабіць добрае, дык другі, трэці, чацьвёрты спешаліся з усей моцы памешаць яму...

Спешаліся закідаць яго каменьнямі, ня гнушаліся ўсялякімі спосабамі чарніць яго імя, рабілі ўсялякія крокі, каб не дапусьціць яго рабіць вялікую беларускую нацыянальную справу.

Партыйныя спрэчкі свядзеньне асабистых рахункаў, асабістыя сымпатыі і ўвялі верх над інтэрэсамі беларускага народу, над інтэрэсамі роднай старонкі.

Пражская нарада, на якой штучна выраблялiся пазорныя для ўсіх праўдзівых і ідэйных беларусаў рэзалюцыі, выявіла чорную душу людзей, лічучых сябе „Беларускім урадам", людзей, якія ня зразумелі, ні палітычнай сытуацыі апошняга часу, ні душы і сэрца свайго народу, яго пажаданьняў і настрою.

Як звёздачкі ў цёмную ночку блеснуў ў сьнежню „з'езд прадстаўнікоў Заходняй Беларусі ў Вільні, бляснуў сваім здаровым палітычным поглядам, сваім добрым настроям і надзеямі на лепшую будучыну.

Але і на гэтую зьвёздачку пасыпаліся подлыя навэты...

Цяжкі, мрачны, пракляты год! Скажам мы на развітаньне.

Пажадаем ад жчырага сэрца, каб Новы Год прынёс-бы нам новае жыцьцё!

Каб ня быў Новы Год такім страшэнным і подлым, такім крывавым годам, якім быў стары.

Каб быў-бы Новы Год, сьветлым годам праўды, годам забвеньня, прашчэньня, годам злучэньня і адбудаваньня нашай маткі Беларусі!...

ТЭЛЕГРАМЫ.

БЭРЛІН. 31. XII. (А. В.). У Бэрліну з'явіўся першы нумар расейскага ліста „Крестьянское Дѣло", орган расейскага сялянскага саюза. Першай мэтай гэтай арганізацыі з,яўляецца злучэньне расейскай эміграцыі з сялянамі.

КАТАВІЦЫ. 31. XII. (А, В.). Міністар Альшэўскі атрымаў ад Цалёндэра дэпэшу з прозьбай, каб з прыбыцьцем камісіі спрацаваць плян аб'езду Горнага Шлёнзку польскага, а так і нямецкага.

Ашмянчукі! Памятуйце, што Вашы сыны Беларусы ідуць паспіску № 6, як адзін, галасуйце за іх!

ПРАГА. 31. XII. (А. В.) У прошлы чацьвер прэм'ер Бэнэшэ адправіўся ў Русь-Прыкарпатскую. Народная палітыка робіць увагу на тое, што гэты аб'езд мае вялікае значэньне ў цяперашней палітыке.

ВЕДЭН. 31. XII. (А. В.). Трактат чэска-аўстрыйскі праўдападобна будзе ратыфікованы большасьцью ў аўстрыйскім Парламэнце, гдзе сялянскія партыі і соцыялісты галасавалі за ратыфікацыю. Нямецкія лісты паведамляюць, што гэты трактат мае адхіленьне, Чэхаславіі ад палітыкі франкафільскай.

БЭРЛІН, 31. XII. (А. В.). Залезнадарожных составў ў Немцаў павялічываецца. На акупацыйнай тэрэне, цягнік курсуе добра.

Сягоньня паведамляюць аб агульнай забастоўцы нямецкага залезна-дарожнага саюзу.

ВАРШАВА. XII. (А. В.). Міністэр Міхальскі зьвярнуўся да Варшавы 23 сьнежня. Міністэр пошт Стэсловіч 2 сьнежня ўзяў на сябе застуцніцтва Панікоўскага.

ПАРЫЖ, 31. XII. У пятніцу ранішаю прыехаў да Парыжа Ратгэнаў з сэкрэтаром Фісшэрам у мэце стварэньня з рэпарацыйнай камісіяй.

ПАРЫЖ 31. XII. (А. Б.) Камісія заграніцных спраў „Izby Deputowanych“ пастановіла, каб урад не дазваляў рабіць адсрочку грашавых выплатаў, ўлік страт.

ПРАГА. 31 XII, „Прагэр Тагэблят“ разглядаючы трактак Лічна абазочае, што на выпадах вытару заінтэрэсованых старон у трактату ёсьць умова аб актыўнай помачы.

ПАРЫЖ 31. XII. (А. В.) Артур Бэніс дэлегат Польшчы ўчора прэдставіў плян залажэньня грашавога Банку дзеля Горнага Шлёнзку. Сума капіталу ў банку будзе дасягаць да 200 мільёнаў нямецкіх марак. Акцыанерныя аддзелы польскія і французкія будуць роўныя. Бэніс зьвярнуўся да Варшавы, у мэце дакладу справазданьня і папераджэньня.

ЛЬВОУ. 31 XII. (А. В.) На пасяджэньні Рады ў чацьвер была зробляна пастанова прысляць Начальніку Тымчасовай Камісіі Сярэдняй Літвы дэпешу з выбарамі прызнаньня і вітаньня гарадзкога суду, які праўдзіва стаіць на варце зашчыты праў паўночных крэсаў Рэчыпаспалітай. Дэпеша сьцьвярджае выразы сэрдэчнай радасьці, што нарэшце бліжыцца жаданы тэрмін сялянамі Віленшчыны, ў які яна будзе магці выявіць сваю волю к злучэньню з Польшчай,

НОВЫ—ЮРК. 31. XII. (А. В.). Эміграцыйная Камісія прапанавала Парляманту новы праэкт статуту аб эміграцыі да „Stanów Ziednoczonych“. Сэнат згаджаецца прынцыпова з гэтым праэктам.

ГДАНСК. 31. XII. (А. В.). Камісар Рэчыпаспалітай ў Гданску Плюцынскі зрабіў, прадстаўніку Усходняй Агэнтуры высьненьне справы аб вокругу „Gaula“. Згода Вэрсальскага трактату і канвэнцыі польска-гданскай, яна зацьвяржае вольны доступ Польшчы да мора, Гданск падтрымаў права Рэчыпаспалітай. Умова аб забяспечэньні Польшчы дзеля вольнага доступу да мора ёсьць у Радзе Партовай. Ня гледзячы на гэта, Прэзыдэнт паліцыі ў Гданску самавольна забараняе польскім караблём уезд у порт караблі стаяць 10 днёў ў моры, што дае шмат матэрыяльных страт, і Камісар Плюцынскі пасьведчыў катэгарычна, што падобныя выпадкі павінны быць раз на заўсёды спыняны.

ХАРКАУ. 31. XII. (А. В.). Цяперашняя сытуацыя санітарных аддзелаў Украіны робіць недахват кояк для хворых, і хірургічныя апэрацыі ня робяцца саўсім, па прычыне недахвату ваты і бандажоў.

ГЭЛЬСІНФОРС 31 XI (А. В.) Ліст паведамляе, што вайсковы ўрад Фінляндыі ў Сувязі з савецкімі вайскамі на граніцах фінска-расейскіх рабіў манэўры разам, пясьля чаго было распараджэньне, парваць гэтыя манэўры з чырвонай арміяй.

ВАШЫНГТОН 31 XII. (А. В.) Усе народы згадзіліся на зьнішчэньне падведовых лодак.

КАТОВІЦЫ 31 XII. (А. В.] „Oberschlesischer Kurier“ паведамляе, што некаторыя прадстаўнікі вядуць гвалтовую агітацыю, проці аўтаноміі нямецкага Горнага Шлёнску.

⁂

З'езд Віленскай Сувязі Каапэратываў.

(глядзі № 7 газ.)

Паседжаньне па палудні 29 сьнежня было адчынено п. Красоўскім, які агласіў справазданьне тымчасовай ўрадовай камісіі, і з прамовы дакладчыка відаць, што аглашэньне надажыцьця заўсім затармазіла дзейнасьць Сувязі. У рэзультаце была: адстаўка пэрсанала Сувязі, прэкрашчэньне прыватных крэдытаў, адсутнасьць грошаў ў касе, мільённыя даўгі Сувязі Дэпартамэнту апрaвізацыі, і неаплачаны падатак скарбу. Пры гэтым п. Красоўскі падкрэсьліў прыхільнасьць ураду, які як напрыклад Дэпартамэнт Скарбу і апрaвізацыі, разлажыў выплату даўга на тэрміны. П. Красоўскі прэдлажыў З'езду прыняць рэзалюцыю аб стварэньні банку, арганізацыі кантроля, павелічэньня сяброўскіх узносаў, арганізацыі адпаведнага інструктарскага дзела спэцыяльнага дня, а так гаспадарчых закупаў. Рэзалюцыя з'ездам была прынята. Далей бярэ слова п. Вольскі, які спробуе гаварыць проці Урада. Але сабраньне ня дае яму слова. Далей з'езд пастанавіў выбраць урад у ліку трох сябраў і двух да іх кандыдатаў. Рэвізыйная камісія і Рада Сувязі застаюцца тыя самыя. У рэзультаце з'ездам зложана камісія з трох асоб.

⁂

ХРОНІКА

Ад'езд п. Аляксюка.

П. Аляксюк выехаў па выбарным справам на правінцыю.

Прыбыцьце міністраў.

У Вільню чакаюць прыбыцьця міністраў п. Панікоўскага і п. Скірмунта у зьвязку з выбарамі ў Сойм.

Такса на зямлю.

Магістрат апублікаваў таксу за арэнду гарадской зямлі. Згодна прашлагодняй таксы, цана павялічана на 100 проц.

Такса для готэляў.

Абвешчана новая такса для віленскіх готэляў.

Згодна гэтай таксы госьці паверх платы за нумэр, даплачываюць за пасьцельную белізну за кожную сьмену 60 м, за сьвет 40 м, за апал карыдораў і і клазэтаў 60 м, (апроч летняга года), за падачу самавара 60 м, за яўку і выяўку 15 м.

Адмена выдачы пайкоў.

Часовая Урадавая Камісія з 1 стычня 1922 г. адмяніла выдачу дзепутатаў для вураднікаў.

Налог.

Зацьверджаны налог на карысьць скорай медыцынскай помачы на усіх сустрэчаючых Новы Год у рэстаранах і клюбах.

⁂

Я зваў яе.

(Маленькі абразок).

Я зваў яе ца неба, я зваў яе да зор, але яна ня прышла... Яна ня верыла мне, яна ня верыла людзям,..

За гэта я быў злы на яе, за гэта я гатоў быў пыткам аддаць яе цела і душу яе пасляць у вечны агонь..

А цяпер?...

Цяпер я сам ня веру больш людзям, ня веру ні небу „ні аду ні зорнам“. Ні кому ня веру!..

Дык сьмейцеся, цяпер нада мной... бо я больш нікому ня веру...

А калісь, калісь я так верыў людзям, на кожнага глядзеў, як на брата, кожнаму давераў сваю душу, свае думкі. А цяпер?..

Цяпер я ня веру і ні кому не скажу сваёй думкі, на кожнага гляжу як на ворага, навет шчырым славам я паверыць ня магу...

Бо атручана людзьмі мая душа, імі разбіта мае сэрдца на кавалкі.

Цяпер я рад, што яна на мае запрашаньне ня прышла гатоў за тое ей ногі цалаваць!

Бо шмат бы я з рабіў, калі б яна прышла з чыстай душой да мяне?...

Што-б я рабіў, каб павёў яе ў паказаны людзьмі рай, гдзе-б чорнай атрутай атруцілі нашы душы абадвым адразу?...

Як бы ёй тады я ўзгляну ў вочы?..
Што атказаў бы на яе пытаньне?
Быў-бы здрайцам тады я для яе!...
А цяпер, цяпер я вольны...

І калі яе спаткаю где, на шляху жыцьцёвым, дык сьмела гляну ёй ў вочы і пазаву яе зноў да сабе.

Але зоў мой будзе, не да неба не да зор...

Яе гукну я... На вальку з злом, на вальку з начной няпраўдай!

І веру, што на гэты зоў прыдзе яна!

Дзяргач.

⁂

Стэнаграма З'езду Заходняй Беларусі.

(Глядзі ад № 1 да 7 Раніцы)

Пяткевіч: прадстаўнік ад студэнтаў. Пасьля кожнай прамовы трэба было вясьці дыскусыю, бо шмат чаго ня высьветляна.

Старшыня. У нас дзелавое сабраньне' з'езд, а ня мітынг. Калі студэнт падае кожнаму прамоўцы адказваць, дык мы да ніякіх вынікаў ня дайдзем. Калі скончацца даклады з мейсцаў, тагды я зьвярнуўся да паважанага сабраньня, і калі яно знойдзе магчымым вясьці гэтыя дыскусіі, тагды, — калі ласка, але цяперака, гэта саўсім было-б недарэчным рабіць з сабраньня — мітынг. Мы маем дзелавы з'езд і павестку дня, а дзеля гэтаго Ваша прапанова ня можа мець мейсца. (Воплескі).

Сьцяпура, прадстаўнік Слонімскага павету: Я павінен давясьці да ведама паважанага сабраньня, аб усім тым, што ў нас робіцца ў школьнай справе, як самай важнай рэчы ў нашым жыцьці, і што спраўляе нам так многа няпрыемнасьцяў. Пачынаючы з 1919 году, і канчаючы 1921 годам беларускай школы ніякім парадкам адчыніць было нельга. Ва ўсімвокругу нігде ні воднай беларускай школы. Сялянскія дзеці вырастаюць, і застаюцца цёмнымі. Гледзюяы на гэта, сэрца баліць, бо гэтаму новаму пакаленьню гэтым нашым дзецям, мы нічога ня можам даць каб яны вырасьлі добрымі грамадзянамі нашага краю. Ня буду паказваць на асобныя выпадкі, ня буду прыводзіць усіх факгаў нядобрых паступкаў мейсцовай адміністрацыі, якія мелі мейсца ў напрамку недапушчэньня беларускай асьветы, але магу выразна, ў колькіх славох сказаць сабраньню: ў нас вядзецца з польскай адміністрацыяй выразная барацьба проці беларускай школы. Я з'яўляюся прадстаўніком усяго Слонімскага сялянства і хачу яшчэ сказаць колькі слоў, ў справе так сама важнай.

Мы прыехалі сюды дзеля таго, каб свабодна выказаць усе нашы болькі, якія мы насілі і носім. З'езд гэтак павінен быў быць вольным, а цяперака аказваецца тугака не даюць слова прадстаўніку ад студэнтаў

Старшына: Я прашу вас гаварыць толькі ў парадку павесткі дня і трымаць сябе ў рамках свайго даклада,

Сьцяпура: Я ўжо сказаў аб тым, што робіцца на мяйсцох, а цяперака я хачу сказаць аб тым, што робіцца на зьездзе.

Старшыня: Аб гэтым вы можаце сказаць пасьля, а цяперака ідуць даклады з мейсцу. Хто яшчэ мае даклады з мейсцу?

Прадстаўнік, Краснасельскай воласьці: Грамадзяне! Я нічога не скажу новага. У нашай воласьці робіцца тое самае. Летась 1919 г., калі толькі прышлі паляки, дык дазволілі нам адкрыць дзьве беларускія школы, але ўдалося адкрыць толькі адну, а ў гэтым годзе польскія ўлады і гэтую закрылі.

На ўсе нашыя просьбы, што пісалі мы да інспэктара адказу ня быбо. Дзеці бяз школы. Вучыцялі бяз працы. Што каапэратываў-дык тое самае няма. Улады вымагаюць рэгістрацыі, а калі пайшлі да начальніка раіону, дык ён не зарэгістраваў. Хоцькі ня хоцькі, а прыйшлося пасляць да яго падстаўных асоб, якія з боку польскасьці магліб яму больш падабацца. Цяперака аб справе пашырэньня ў нас беларускай літэратуры: Калі прыходзіць па пошце польская газэта, дык яна трапляе ў рукі, а калі прыходзіць беларуская, дык далей почты нікуды трапіць ня можа... На станцыі паліцыя арэштавала чалавека з беларускімі кніжкамі і газэтамі, прывезяными для нас. Навет каапэратыўных статутаў на беларускай мове не вярнулі. Калі мы заявілі, што гэта незаконна, што чытаць сваю кніжку, ці газэту, нам ні хто ня можа забараніць, ды нам адказалі: польскія—калі ласка, а беларускіх нельга, бо і самых беларусаў няма, гэта толькі выдумка неразумных людзей.

(Далей будзе).

⁂

Хто ня хоча кайданоу Маскоушчыны - за Беларускі спісак у Сойм!

Рэдактар і Выдавец Вацлаў Адамовіч.

Друкарня „ДРУК“, Субач, 2.